

Către: **DI Igor GROSU**, Președinte al Parlamentului Republicii Moldova

DI Dan PERCIUN, Președinte al Comisiei parlamentare protecție socială, sănătate și familie

DI Dumitru ALAIBA, Președinte al Comisiei parlamentare economie, buget și finanțe

DI Lilian CARP, Președinte al Comisiei securitate națională, apărare și ordine publică

Copie: **Serviciul Vamal al Republicii Moldova**

Serviciul Fiscal de Stat al Republicii Moldova

Nr. 40/22-EC din 05 octombrie 2022

Ref: *Legea nr.61 din 17.03.2022 privind aderarea Republicii Moldova la Protocolul pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun și implementarea Sistemului de Localizare și Urmărire; **Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Legea nr.278/2007 privind controlul tutunului – art.2, 10`1, 10`2 ș.a.; Codul contravențional – art.91`1; Legea privind supravegherea de stat a sănătății publice – art.16, 18; ș.a.)***¹

Stimate Domnule Președinte,

Stimați Domnilor Deputați,

Asociația Businessului European (EBA Moldova) Vă adresează cele mai înalte considerațiuni și exprimă deschiderea și disponibilitatea comunității de afaceri în a oferi suportul și expertiza necesară pentru facilitarea eforturilor instituțiilor statului de asigurare și realizare a unor politici eficiente de reglementare a activității antreprenoriale în Moldova, în mod deosebit în contextul situației actuale.

Dorim să menționăm din start faptul că susținem în totalitate necesitatea de a avea un Sistem de Localizare și Urmărire (din engleză: Track and Trace) eficient în scopul contracarării contrabandei și comerțului ilegal cu produse din tutun.

În acest sens, având în vedere că operatorii pieței produselor din tutun pe tot lanțul de aprovizionare (producători, importatori sau distribuitori, etc.), urmează să implementeze în următorii 5 ani, un Sistem de Localizare și Urmărire dezvoltat de autoritățile centrale, venim cu mai multe recomandări importante pentru a avea parte de un sistem eficace, eficient și care să funcționeze adecvat pentru toate părțile implicate (Guvern, autoritățile de control, industrie).

Art.8, alin.1. din Protocolul pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun, prevede necesitatea implementării Sistemului de Localizare și Urmărire la țigarete, stabilind în acest sens **un termen de 5 ani de la intrarea în vigoare a Protocolului** (a se vedea Legea nr.61 din 17.03.2022 privind aderarea Republicii Moldova la Protocolul pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun²). În cazul altor produse din tutun, termenul limită pentru implementare este stabilit la zece ani (a se vedea art.8., alin.3.). Amintim că un număr mare de țări care au aderat la Protocol (de exemplu, statele membre UE), au implementat deja sisteme similare în termeni similari. Considerăm ca Republica Moldova trebuie să ia în considerație experiența acestor

¹ <https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/6198/language/ro-RO/Default.aspx>

² Legea 61/2022 pentru aderarea Republicii Moldova la Protocolul pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun - https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130584&lang=ro

țări. Pentru recomandări suplimentare privind termenele de implementare tehnică, vă rugăm să consultați punctul 10 descris mai jos.

Sistemul de Localizare și Urmărire este un proces complex cu un pronunțat caracter tehnic, care este menit să înregistreze mișcările produselor autentice în cadrul lanțului de aprovizionare. Prin urmare, acesta necesită Coduri sau marcaje digitale unice de identificare (prescurtat, UID) aplicate la fiecare nivel de ambalaj al produsului de tutun (pachet unitar, ambalaj exterior, cutii de carton, palete), care sunt apoi scanate pe tot parcursul lanțului de aprovizionare până la primul cumpărător care nu este afiliat cu producătorul (conform art.8 din Protocol) și salvează într-o bază de date. Prin accesarea bazei de date și interogarea codurilor produselor din tutun sechestrate, autoritățile de control (Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Vamal, Serviciul Fiscal de Stat, Poliția de Frontieră etc.), pot stabili punctele de intrare a produselor autentice în fluxul lanțului de aprovizionare ilicit.

Care soluție este cea mai bună pentru Sistemul de Localizare și Urmărire? Cea mai bună soluție este, bineînțeles, codurile sau marcajele digitale unice de identificare, care să înlocuiască treptat sistemul vechi de timbre de acciz pe hârtie. Codurile digitale unice sau codurile UID asigură un nivel sporit de securitate. Aceste coduri UID sunt tipărite nemijlocit pe pachete, sunt ușor de citit de către autorități, sunt nedetașabile și nu pot fi reutilizate de către rețelele criminale (pentru că sistemul are control asupra activării codului și importului). Prin comparație, sistemele de modă veche pe suport de hârtie, precum timbre fiscale, sunt, de obicei, ușor de contrafăcut sau de duplicat. Din acest motiv, **tehnologia de codificare digitală** trebuie utilizată ca și soluție implicită de bază, mai ales în cazul proceselor de producere de înaltă viteză utilizate la fabricarea țigaretelor. Această bună practică a fost pusă în aplicare în mod special în UE, Regatul Unit, Țările din Golful Persic, Kazahstan etc. Câteva alte țări care au coduri pe timbrele fiscale sunt, de asemenea, în proces de schimbare la un sistem complet digital pentru a maximiza beneficiile unui Sistem de Localizare și Urmărire și a asigura conformitatea cu Protocolul FCTC (de exemplu, Ecuador și Brazilia).

Elementele cheie ale unui Sistem de Localizare și Urmărire eficace și eficient includ următoarele:

- 1) **De ce trebuie să implementăm această soluție?** Codurile digitale unice oferă autorităților de control **un sistem eficient și aproape în timp real** de control asupra circulației produselor de-a lungul lanțului de aprovizionare. Codurile digitale oferă **informații mai detaliate și precise și control** asupra producției și importului. Acestea permit agregarea informațiilor, ceea ce este crucial pentru un Sistem de Localizare și Urmărire practic și funcțional. **Codurile digitale reduc, de asemenea, complexitatea logistică și povara administrativă** și sunt potrivite pentru liniile de producție și distribuție **de mare viteză**.
- 2) **Unde imprimăm codurile digitale?** Codurile digitale UID la nivel de pachet unitar trebuie imprimate direct pe partea de jos a pachetelor, deoarece această metodă este compatibilă cu liniile de producere de mare viteză, care includ și posibilitatea de agregare a datelor (de exemplu, gruparea a 10 pachete într-un ambalaj exterior gen cartuș). În contextul Directivei 40/2014/UE, Codurile digitale ale Sistemul de Localizare și Urmărire sunt scanate și agregate în timpul procesului de grupare. Pe de altă parte, timbrele fiscale de hârtie sunt plasate pe partea laterală a pachetelor, prin urmare nu pot fi scanate automat, iar datele nu pot fi agregate. În acest moment, imprimantele și camerele amplasate pe liniile de fabricare a produselor din tutun de mare viteză nu pot citi și nu pot agrega codurile de pe partea laterală a pachetelor.

- 3) **Cine oferă codurile?** Codurile digitale unice ar trebui **să fie recepționate electronic**, de la organismul guvernamental sau de la furnizori terți, care sunt responsabili pentru generarea Codurilor digitale de identificare (de exemplu, emitenții de ID-uri din statele membre UE). În același context, codurile digitale la nivel agregat ar trebui să fie generate de producători / operatori economici în conformitate cu standardele internaționale (adică, GS1).
- 4) **Ce informații de bază trebuie să conțină Codurile digitale UID?** Codurile digitale trebuie să conțină principalele informații prevăzute în art.8, alin.4.2 al Protocolului:
 - a) Data și locul producției
 - b) Unitatea de producție
 - c) Descrierea produsului
 - d) Ora fabricării
 - e) Piața pentru vânzarea cu amănuntul (dacă este disponibilă).
- 5) **Cine va fi furnizorul de tehnologie?** Furnizorul trebuie selectat în baza unei licitații publice deschise pentru a asigura o procedură competitivă și transparentă, astfel încât să fie selectați cei mai eligibili furnizori. **Din experiența celor mai bune practici globale, recomandăm ca criteriile de selecție să includă eficiența costurilor, precum și cerința de a nu perturba eficiența producției, inclusiv viteza.** Codurile digitale de identificare trebuie să se bazeze **pe standarde internaționale** pentru a asigura **interoperabilitatea sistemelor** (de ex., purtătorii de coduri digitale de identificare Matrix 2D și DotCode). Codurile digitale trebuie **să fie cât mai scurte posibil**, cu lungimea care să nu depășească 50 de caractere și cu o parte care poate fi citită de om, care să nu depășească 18 caractere.
- 6) **Cum asigurăm interoperabilitatea și standardele deschise?** Standardele deschise și interoperabilitatea vor promova competiția și vor garanta că Sistemul de Localizare și Urmărire include cele mai noi evoluții tehnologice. Sistemele “Closed” (din engleză, „închise”) sau sistemele bazate pe standarde proprietate deținute de organizații individuale și/sau cu drepturi exclusive asupra unei soluții tehnice specifice vor eșua și nu vor funcționa, pentru că acestea nu pot „comunica” / interacționa cu alte Sisteme de Localizare și Urmărire din alte țări.
- 7) **Cum asigurăm coexistența diferitor Sisteme de Localizare și Urmărire în cazul produselor destinate comercializării în Republica Moldova, celor pentru export, celor aflate în tranzit și a celor destinate pentru comercializare în magazinele Duty-Free?** Pentru a facilita coexistența a numeroase Sisteme de Localizare și Urmărire, regulamentele tehnice trebuie să ia în considerare implementarea unor sisteme paralele. În timp ce Republica Moldova ar putea prefera să vadă toate produsele plasate pe piață conținând Coduri digitale autohtone, acest lucru ar putea prezenta riscul dublei codificări în cazul în care țara producătoare solicită de asemenea prezența codurilor lor pe pachete. Astfel, pentru a evita Sisteme de Localizare și Urmărire adverse, toate produsele pentru export, cele aflate în tranzit sau cele destinate pentru comercializare în magazinele Duty-Free, trebuie să fie excluse din domeniul de aplicare al Sistemului de Localizare și Urmărire național, dacă deja există un sistem similar implementat în țara în care produsele urmează a fi comercializate.
- 8) **Cum scanăm produsele?** Protocolul prevede că **scanarea produselor trebuie să fie realizată până la primul cumpărător care nu este afiliat cu producătorul**. Ținând cont de complexitatea generală a

Sistemului de Localizare și Urmărire pentru toți operatorii economici din lanțul de aprovizionare, volumul de date generat datorită activității de scanare pe întreg parcursul lanțului de aprovizionare și cerințele tehnologice și bazei de date legate de acestea, cerința privind scanarea nu trebuie să se răsfrângă mai departe de primul cumpărător, care nu este afiliat cu producătorul (în conformitate cu art.8 din Protocol).

- 9) **Cine va stoca și va proteja informația scanată?** Pentru a eficientiza și ușura implementarea Sistemului de Localizare și Urmărire pentru autorități și operatorii economici, este important să fie dezvoltată o soluție tehnică simplă și sigură pentru stocarea datelor. Se recomandă **un singur depozit de date pentru toată piața**, care stochează toate datele legate de Sistemul de Localizare și Urmărire, inclusiv cele generate din timpul procesului de fabricație și mișcărilor din lanțul de aprovizionare. Acest depozit de date este operat de **Autoritatea națională desemnată de Guvern pentru gestionarea Sistemului de Localizare și Urmărire** sau de o terță parte desemnată de această Autoritate. Operatorii economici transmit către baza de date sau depozitul de date seturi uniforme de date (de exemplu, GS1 EPCIS), **bazate pe standarde internaționale. Producătorii au acces cu drept de citire (read-only) doar la datele** din depozitul de date referitoare la propriile produse. Acest lucru le permite să identifice unde sunt redirecționate produsele lor în lanțul de aprovizionare și, prin urmare, să ia măsuri preventive de conformitate. Acest lucru are ca rezultat un proces mai eficient și mai puțin împovărat din punct de vedere administrativ pentru autorități.
- 10) **Care sunt termenele recomandate și adecvate pentru implementarea Sistemului de Localizare și Urmărire?** Termenul realist pentru implementare este de **cel puțin 18 luni** de la publicarea specificațiilor Sistemului de Localizare și Urmărire și **cel puțin 6 luni** după ce emitentul de Coduri digitale unice confirmă disponibilitatea de a opera. Considerăm să fie luată în considerare Uniunea Europeană în calitate de cel mai bun exemplu în acest caz. În UE, Directiva 40/2014/UE a fost adoptată în 2014, specificația tehnică pentru Sistemul de Localizare și Urmărire (actele de punere în aplicare) a fost aprobată la sfârșitul anului 2017, iar implementarea sistemului a avut loc începând cu luna mai 2019 pentru țigarete și tutun pentru rulat. Pentru alte produse din tutun, statele membre UE vor implementa Sistemul de Localizare și Urmărire începând cu luna mai 2024.
- 11) **Cum implementăm corect Sistemul de Localizare și Urmărire?** Se recomandă o abordare etapizată pe tipuri de produse și pe setarea proceselor. De exemplu, mai întâi implementăm Sistemului de Localizare și Urmărire pentru țigarete. În baza etapelor procesului, stabilim termene de reglementare specifice pentru comandarea și aplicarea codurilor digitale, import, aplicare la raft. Înainte de implementarea completă ar trebui să existe obligatoriu **o perioadă pilot de 1 an** pentru testarea și validarea Sistemului de Localizare și Urmărire.

În concluzie, Sistemul de Localizare și Urmărire poate contribui la lupta contra comerțului ilegal și a contrabandei cu produse din tutun. Dar ar fi nerealist să așteptăm ca acest sistem, care este destinat pentru a controla exclusiv lanțul legitim de aprovizionare cu produse de tutun, poate opri în mod exclusiv contrabanda spre și din Republica Moldova.

Spre exemplu, în prezent problema comerțului ilicit este în mare parte cauzată de produsele contrafăcute și de produsele de contrabandă, numite generic de autoritățile de control "Illicit Whites" sau "Cheap Whites"

(țigarete „no name” (din engleză, fără un nume recunoscut), fără timbre de acciz, cu sau fără informația pe pachet, specifică produselor etichetate greșit sau înșelător ca destinate magazinelor Duty-Free (de ex., Ashima, Marble, Business Club etc.). Este puțin probabil că doar Sistemul de Localizare și Urmărire va soluționa această problemă. În timp ce produsele legitime vor respecta Sistemul de Localizare și Urmărire, rețelele criminale și canalele de aprovizionare ilegale vor continua să opereze în afara cadrului de reglementare. Din acest motiv, aceste tehnologii trebuie evaluate ca și parte a unui set cuprinzător de măsuri, inclusiv aplicarea eficientă a legii și sancțiuni descurajatoare pentru a contracara contrabanda și comerțul ilegal.

Reieșind din cele expuse în această scrisoare, solicităm respectuos stabilirea unei întâlniri cu Dvs. și experții Dvs. în cel mai scurt timp posibil întru asigurarea unui dialog constructiv pentru identificarea soluțiilor sustenabile vizând subiectul abordat în interesul tuturor părților implicate.

Cu înaltă considerațiune,

Document semnat electronic. Pentru verificarea semnăturii a se accesa: <https://msign.gov.md>

Mariana RUFA,

Director Executiv

Asociația Businessului European